
Spis treści

CZEŚĆ PIERWSZA PEDAGOGIKA — NAUKA O WYCHOWANIU

Rozdział I

Wychowanie — *Mieczysław Łobocki*

1.1.	Cele rozdziału	16
1.2.	Pojęcie wychowania i jego cechy	17
1.2.1.	Sposoby rozumienia wychowania	17
1.2.2.	Cechy wychowania	19
1.2.2.1.	Intencjonalność wychowania	19
1.2.2.2.	Złożoność i interakcyjność wychowania	20
1.2.2.3.	Relatywność i długotrwałość wychowania	21
1.3.	Wychowanie w świetle teorii osobowości	22
1.3.1.	Teoria behawiorystyczna a wychowanie	22
1.3.2.	Teoria zorientowana humanistycznie a wychowanie	24
1.3.3.	Teoria psychospołeczna a wychowanie	25
1.4.	Wartości w wychowaniu	26
1.4.1.	Potrzeba odwoływania się do wartości w wychowaniu	26
1.4.2.	Preferowane w wychowaniu wartości	27
1.4.3.	Prymat wartości nad celami wychowania	28
1.5.	Cele wychowania	30
1.5.1.	Kontrowersje wokół celów wychowania	30
1.5.2.	Koncepcja celów wychowania w ujęciu W. Brezinki	31
1.5.3.	Cele wychowania godne uwagi	32
1.6.	Wychowanie moralne i prorodzinne	34
1.6.1.	Wychowanie moralne	34
1.6.2.	Wychowanie prorodzinne	35
1.6.2.1.	Potrzeba wychowania prorodzinnego	35
1.6.2.2.	Wychowanie prorodzinne zorientowane biologicznie i etycznie	36
1.7.	Metody wychowania	38
1.7.1.	Metody modelowania	38
1.7.2.	Metody zadaniowe	39
1.7.3.	Metody perswazji	40
1.7.4.	Metody nagradzania i karania	41
1.8.	Warunki skutecznego wychowania	41
1.8.1.	Podmiotowe traktowanie dzieci i młodzieży	42
1.8.2.	Umiar w stosowaniu swobody i przymusu wobec dzieci i młodzieży	42

1.8.3.	Porozumiewanie się z dziećmi i młodzieżą	43
1.8.4.	Poznanie dzieci i młodzieży	44
1.9.	Praca nad sobą w procesie wychowania	45
1.9.1.	Rozumienie pracy nad sobą	45
1.9.2.	Potrzeba pracy nad sobą	46
1.9.3.	Możliwości pracy nad sobą	47
1.10.	Rola informacji zwrotnych w procesie wychowania	48
1.10.1.	Pierwotne i wtórne informacje zwrotne	49
1.10.2.	Wychowawcze znaczenie informacji zwrotnych	49
1.10.3.	Sposoby gromadzenia informacji zwrotnych	50
1.10.4.	Wymagania stawiane informacjom zwrotnym	51
Pytania	sprawdzające	52
Zadania	problemowe	53
Literatura	cytowana i uzupełniająca	54

Rozdział II

Pedagogika jako nauka — Bożenna Wierzchowska-Konera

2.1.	Cele rozdziału	58
2.2.	Pojęcie nauki. Klasyfikowanie nauk	58
2.3.	Terminy podstawowe i pochodne w pedagogice	62
2.4.	Początki pedagogiki naukowej i empirycznej	65
2.5.	Główne prądy i kierunki w pedagogice XX wieku	66
2.6.	Przedmiot i zadania pedagogiki	70
2.7.	Działy pedagogiki. Pedagogiki wyspecjalizowane	72
2.7.1.	Działy pedagogiki — układ pionowy	74
2.7.2.	Działy pedagogiki — układ poziomy	75
2.7.2.1.	Pedagogika ogólna	75
2.7.2.2.	Historia oświaty i wychowania	76
2.7.2.3.	Teoria wychowania	77
2.7.2.4.	Dydaktyka	77
2.7.2.5.	Pedagogika przedszkolna	78
2.7.2.6.	Pedagogika wczesnoszkolna	79
2.7.2.7.	Pedagogika dorosłych, czyli andragogika	79
2.7.2.8.	Pedagogika specjalna	80
2.7.2.9.	Pedagogika społeczna	81
2.7.2.10.	Pedagogika pracy	83
2.7.2.11.	Pedagogika zdrowia	84
2.7.2.12.	Pedagogika porównawcza	85
2.7.2.13.	Pedeutologia	86
2.8.	Nauki współdziałające z pedagogiką	87
2.9.	Potrzeba interdyscyplinarnej wiedzy i integralności refleksji pedagogicznej	88
2.10.	Metodologia badań pedagogicznych	89
2.10.1.	Źródła i drogi postępowania badawczego	89
2.10.2.	Funkcje badań pedagogicznych	90
2.10.3.	Metody, techniki i narzędzia badawcze — wyjaśnienie pojęć	92
2.10.4.	Wybrane metody badawcze	92
2.10.4.1.	Obserwacja	92
2.10.4.2.	Eksperyment pedagogiczny	94
2.10.4.3.	Metoda indywidualnych przypadków	95
2.10.4.4.	Metoda sondażu diagnostycznego	96
2.10.4.5.	Metoda biograficzna	97
2.10.4.6.	Metoda badania w działaniu — „action research”	97
2.10.5.	Wybrane techniki badawcze: wywiad, ankietowanie, badanie dokumentów	97
2.10.5.1.	Wywiad	98
2.10.5.2.	Ankietowanie	98

2.10.5.3. Badanie dokumentów	98
2.10.6. Techniki pomiaru pedagogicznego	99
2.10.6.1. Skale	99
2.10.6.2. Testy pedagogiczne. Testy osiągnięć szkolnych	100
2.10.6.3. Techniki socjometryczne	102
Pytania sprawdzające	103
Zadania problemowe	103
Literatura cytowana i uzupełniająca	104

Rozdział III

Dydaktyka — teoria nauczania i uczenia się — *Kazimiera Zahradniczek*

3.1. Cele rozdziału	108
3.2. Przedmiot i zadania dydaktyki	109
3.3. Powstanie i rozwój dydaktyki	110
3.4. Podstawowe pojęcia dydaktyczne	112
3.4.1. Uczenie się	112
3.4.2. Nauczanie	113
3.4.3. Kształcenie, wykształcenie, samokształcenie	114
3.4.4. System kształcenia	115
3.5. Badania naukowe w dydaktyce	116
3.5.1. Problemy badawcze w dydaktyce	116
3.5.2. Przedmiot badań dydaktycznych	118
3.5.3. Metody, techniki i narzędzia badań dydaktycznych	118
3.5.3.1. Obserwacja	119
3.5.3.2. Eksperyment dydaktyczny	121
3.5.3.3. Testy dydaktyczne	123
3.5.3.4. Wywiad	124
3.5.3.5. Ankieta	125
3.5.3.6. Dokumenty i ich analiza	126
Pytania sprawdzające	128
Zadania problemowe	128
Literatura cytowana i uzupełniająca	129

Rozdział IV

Teoria kształcenia zawodowego — *Kazimiera Zahradniczek*

4.1. Cele rozdziału	131
4.2. Proces kształcenia zawodowego	132
4.2.1. Geneza i rozwój nowoczesnego modelu kształcenia	133
4.2.2. Ogniwa procesu kształcenia	135
4.3. Cele kształcenia zawodowego	139
4.3.1. Charakterystyka celów kształcenia	141
4.3.1.1. Cele ogólne	143
4.3.1.2. Cele operacyjne (szczegółowe)	144
4.3.2. Taksonomia celów kształcenia	147
4.3.2.1. Taksonomia celów kształcenia w dziedzinie poznawczej	149
4.3.2.2. Taksonomia celów kształcenia w dziedzinie psychoruchowej	149
4.3.2.3. Taksonomia celów kształcenia w dziedzinie postaw (afektywnej)	150
4.4. Treści kształcenia zawodowego	151
4.4.1. Plany nauczania i programy kształcenia	152
4.4.1.1. Plan nauczania	152
4.4.1.2. Program kształcenia	155
4.4.2. Charakterystyka treści kształcenia	156
4.4.2.1. Zasady doboru i układu treści kształcenia	157
4.4.3. Modułowe ujęcie kształcenia	160
4.5. Zasady kształcenia	164

4.5.1.	Zasada pogładowości	165
4.5.2.	Zasada świadomej aktywności	166
4.5.3.	Zasada związku teorii z praktyką	167
4.5.4.	Zasada systematyczności (systemowości)	168
4.5.5.	Zasada przystępności (stopniowania trudności)	168
4.6.	Metody i organizacja kształcenia	169
4.6.1.	Klasyfikowanie metod kształcenia	169
4.6.2.	Metody podające	172
4.6.2.1.	Wykład informacyjny	172
4.6.2.2.	Opis	173
4.6.2.3.	Instruktaż	173
4.6.2.4.	Praca z książką	174
4.6.3.	Metody problemowe, czyli metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy	174
4.6.3.1.	Wykład problemowy	175
4.6.3.2.	Wykład konwersatoryjny	176
4.6.3.3.	Klasyczna metoda problemowa	176
4.6.3.4.	Metody aktywizujące (gry problemowe)	177
4.6.3.4.1.	Metoda przypadków	177
4.6.3.4.2.	Metoda sytuacyjna	179
4.6.3.4.3.	Metoda inscenizacji	180
4.6.3.4.4.	Dyskusja dydaktyczna	181
4.6.4.	Metody eksponujące (waloryzujące)	182
4.6.5.	Metody praktyczne	183
4.6.5.1.	Pokaz z objaśnieniem	184
4.6.5.2.	Pokaz z instruktorem	184
4.6.5.3.	Zajęcia praktyczne (ćwiczenia usługowe, wytwórcze)	184
4.6.5.4.	Metoda projektów	185
4.7.	Środki dydaktyczne	186
4.8.	Kontrola i ocena wyników procesu kształcenia	188
4.8.1.	Funkcje kontroli i oceny wyników w procesie kształcenia	188
4.8.2.	Metody kontroli i oceny wyników procesu kształcenia	189
4.8.3.	Pomiar dydaktyczny	190
4.9.	Proces samokształcenia	191
4.10.	Kierunki zmian w kształceniu zawodowym	192
	Pytania sprawdzające	200
	Zadania problemowe	201
	Literatura cytowana i uzupełniająca	202

CZĘŚĆ DRUGA PEDAGOGIKA W PIELĘGNIARSTWIE

Rozdział I

Pielęgniarstwo a pedagogika — Wiesława Ciechaniewicz

1.1.	Cele rozdziału	207
1.2.	Relacje między pielęgniarstwem a pedagogiką	208
1.2.1.	Współczesne rozumienie pielęgniarstwa	208
1.2.1.1.	Pielęgniarstwo — zawód	208
1.2.1.2.	Zadania pielęgniarstwa w systemie ochrony zdrowia	209
1.2.1.3.	Wyznaczniki rozwoju pielęgniarstwa	209
1.2.1.4.	Istota zawodowego pielęgowania	211
1.2.2.	Pedagogiczny wymiar działalności zawodowej pielęgniarki	214
1.3.	Wykorzystanie dorobku różnych dziedzin pedagogiki w pielęgniarstwie	215
1.3.1.	Wkład pedagogiki w tworzenie podstaw teoretycznych pielęgniarstwa	216
1.3.1.1.	Wykorzystanie w pielęgniarstwie założeń pedagogiki społecznej i myśli naukowej Heleny Radlińskiej	217
1.3.2.	Wykorzystanie różnych działów pedagogiki w pielęgniarstwie	219

1.3.3.	Wspólne obszary zainteresowań badawczych pielęgniarstwa i pedagogiki	219
Pytania	sprawdzające	224
Zadania	problemowe	225
Literatura	cytowana i uzupełniająca	225

Rozdział II

Działalność pedagogiczna pielęgniarki — Wiesława Ciechaniewicz

2.1.	Cele rozdziału	228
2.2.	Zadania pedagogiczne w działalności zawodowej pielęgniarki	228
2.2.1.	Funkcja wychowawcza w zawodzie pielęgniarki	228
2.2.1.1.	Zakres zadań funkcji wychowawczej na rzecz podmiotu opieki	229
2.2.1.2.	Przygotowanie pielęgniarki do wykonywania zadań funkcji wychowawczej	231
2.2.1.3.	Funkcja wychowawcza a edukacja pacjenta	231
2.2.2.	Funkcja kształcenia w zawodzie pielęgniarki	232
2.2.2.1.	Zadania na rzecz kształcenia uczniów/studentów i adaptacji zawodowej pracowników	233
2.2.2.2.	Udział pielęgniarki w opracowaniu programów kształcenia	234
2.3.	Rola i zadania pielęgniarki w edukacji zdrowotnej i edukacji pacjenta	235
2.3.1.	Zadania pedagogiki zdrowia na rzecz edukacji zdrowotnej	235
2.3.2.	Wychowanie zdrowotne i oświata zdrowotna	235
2.3.2.1.	Wychowanie zdrowotne	236
2.3.2.2.	Oświata zdrowotna	236
2.3.3.	Edukacja zdrowotna — zarys problematyki	237
2.3.4.	Edukacja pacjenta	238
2.3.4.1.	Miejsce edukacji w pielęgnowaniu	241
2.3.5.	Formy, metody i środki dydaktyczne stosowane w edukacji zdrowotnej i edukacji pacjentów	243
2.3.5.1.	Formy organizacyjne	244
2.3.5.2.	Metody nauczania — uczenia się	245
2.3.5.3.	Środki dydaktyczne	246
Pytania	sprawdzające	248
Zadania	problemowe	248
Literatura	cytowana i uzupełniająca	249

Rozdział III

Dydaktyka pielęgniarstwa — Wiesława Ciechaniewicz

3.1.	Cele rozdziału	251
3.2.	Dydaktyka pielęgniarstwa — zakres zainteresowania i zadania	252
3.3.	Kształcenie pielęgniarek	254
3.3.1.	Czynniki warunkujące tworzenie systemu kształcenia pielęgniarek w Polsce	254
3.3.2.	Filozofia kształcenia pielęgniarek	260
3.3.3.	Cele kształcenia	262
3.3.4.	Treści kształcenia	264
3.3.5.	Formy organizacyjne i metody wykorzystywane w kształceniu pielęgniarek	266
3.4.	Idea wielozawodowego kształcenia na rzecz współpracy w interdyscyplinarnych zespołach opiekuńczych	271
Pytania	sprawdzające	273
Zadania	problemowe	273
Literatura	cytowana i uzupełniająca	274

